

Република Србија
Државно веће
тужилаца

ЕТИЧКИ КОДЕКС

јавних тужилаца
и заменика
јавних тужилаца
Републике Србије

Финансирано
од стране Европске уније
и Савета Европе

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Имплементирано
од стране Савета Европе

ЕТИЧКИ КОДЕКС

јавних тужилаца и заменика
јавних тужилаца Републике Србије

„Етички стандарди би требало да укључују и оне из којих произилази очекивање да професионалан и добар јавни тужилац поседује врлине као што су искреност, саосећање и оданост, што су особине којима треба да тежимо и ван наших службених послова и живота.”

Републички јавни тужилац
Загорка Доловац

Уводна реч

Поштовани читаоци,
драге колеге,

Разматрајући теорије које се баве питањима етике од античких времена до данашњег доба савремених технологија, чини ми се да размишљања о постојању утемељених стандарда у вези са појмовима који одређују добро и зло и којима се афирмишу позитивни аспекти људског понашања, посебно у односу на права, обавезе, друштвену корист, правичност као и поседовање одређених врлина које заштитници друштва треба да поседују, иста најбоље одсликавају постулате понашања којима би јавни тужиоци, заменици јавних тужилаца и тужилачко особље у нашој земљи требало да теже.

Етички стандарди би требало да укључују и оне из којих произилази очекивање да професионалан и добар јавни тужилац поседује врлине као што су искреност, саосећање и оданост, што су особине којима треба да тежимо и ван наших

службених послова и живота. Етички принципи нас обавезују на непрекидни напор у унапређењу сопствених моралних уверења и нашег етичког понашања, у настојању да осигурамо да ми и институција у којој радимо испуњавамо стандарде који су разумни, оправдани и утемељени.

Поверење јавности у спровођење правде једна је од битних компоненти демократије, као што је то утврђено међународним документима којима се регулишу положаји тужилаца и судија, и који су бројни и поштовани у земљама владавине права. На такав начин се поштује и остварује не само спољна независност и унутрашња самосталност и непристрасност јавног тужилаштва, већ постиже и ефикасност и квалитет у поступању јавних тужилаца, било да су они руководиоци или поступајући тужиоци у предметима. Другим речима, поштовање етичких стандарда је дужност која произилази из наших овлашћења.

Наша основна и приоритетна дужност је да тражимо постизање правде у границама закона. Тужилац поступа у јавном интересу и треба да путем свог интегритета, уравнотеженог поступања и достојанственог понашања, како на послу тако и ван њега, пружи уверење грађанима наше земље да ће невини бити заштићени, а криви осуђени по закону, поштујући уставна и законска права свих особа, укључујући осумњичене и оптужене.

Јавни тужилац треба да буде свестан постојања стандарда професионалног понашања који су

дефинисани важећим законима као и Етичким кодексом јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца. Тужилац није само обрађивач предмета већ и професионалац који решава проблем са којим се суочио у контексту постизања заштитних циљева које пружа кривичноправни систем Србије.

Поштоване колеге,

Ми, као јавни тужиоци и заменици јавних тужилаца, заједно са тужилачким особљем, имамо кључну улогу у кривичноправном систему Републике Србије. Својим поступцима утичемо на стварање владавине права и остваривање правде за наше грађане као и друге људе који живе и раде заједно са нама. Управо због тога морамо бити свесни да наша дела имају посебну тежину, пажњу и оцену која, нажалост, понекад не одговара труду који сваки дан улажемо управо ради заштите нашег друштва.

Тим пре, примена принципа и правила Етичког кодекса је још значајнија имајући у виду да су наше понашање, интегритет и професионалност, уз радне резултате које постижемо, једина истинска брана од често неоправданих критика које нам се упућују, као и одговарајући начин на који наша професија може да се издигне изнад дневних друштвених превирања и пружи свима непристрасну кривичноправну заштиту у Републици Србији.

Републички јавни тужилац
Загорка Доловац

„Право и морал нераскидиво су повезани, не само својом нормативном природом. Они уређују друштво и, најшире посматрано, теже истом циљу: функционалној равнотежи заједнице и прихватању, очувању и развоју вредности које већина грађана препознаје као добре и корисне.“

Председник Етичког одбора Државног већа тужилаца
Тамара Мировић

Етички кодекс: Више од дужности

Право и морал нераскидиво су повезани, не само својом нормативном природом. Они уређују друштво и, најшире посматрано, теже истом циљу: функционалној равнотежи заједнице и прихватању, очувању и развоју вредности које већина грађана препознаје као добре и корисне.

Професионална етика правничких професија има пред собом увећани број захтева које треба да реши и оствари у односу на опште моралне стандарде понашања. Такви захтеви долазе из специфичне дужности професионалног поступања у најосетљивијој и најважнијој области складног постојања друштва: у области људских права и основних слобода и правне сигурности, које гарантују неометано и континуирано остварење достојанства појединца према правном поретку и другом појединцу.

Уставни и законски положај јавног тужилаштва које има монопол кривичног гоњења оних понашања која угрожавају

грађане, јавне тужиоце чини професионалцима изван и изнад осталих познатих облика и појмова професионалне етике. Управо из те позиције долази високо постављени морални захтев који се јавља и као друштвена привилегија али и као пооштрена одговорност у којој етички супстрат дужности наткриљује опште моралне стандарде. Зато су тужиоци одговорнији професији и моралу, обавезнији правном поретку и грађанима и упитани шта је то што још могу да додају професионалној ефикасности и моралној самоспознаји у односу на врлину и на законитост која сублимира смисао правне сигурности без које нема слободе и достојанственог живота појединца.

Етички кодекс јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца садржи начела која својом јасноћом и прецизношћу означавају тенденцијску моралну супстанцу много више него прецизно правно-етичко правило о поступању професионалаца на које се односе, а чија морална одговорност у себи сажима крајњи мотив поверења у правну државу. Она представљају идеале поступања јавних тужилаца као неограничени простор професионалне обавезе и одговорности за јачање друштвене вредности правде и законитости, којима се посвећују оног дана када одлуче да стану у ред професионалаца који савременицима гарантују миран сан и веру у владавину права.

Норме Етичког кодекса уподобљене су стандардима обављања тужилачке професије у условима савременог друштва и стандардима који уређују

рад јавних тужилаца у модерним европским правним системима, али он је отворен и за даље усавршавање у односу на све оне облике понашања који ће од тужилаца захтевати да у свакодневном раду и поступању правилно разумеју своје место и улогу у правном поретку. У том смислу, Етички кодекс представља минимум етичких диспозиција и максимум моралних дужности које чекају јавне тужиоце у стручном и професионалном раду и поступању.

Председник Етичког одбора
Државног већа тужилаца
Тамара Мирковић

Етички кодекс јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца Републике Србије

I Увод

Сврха доношења Етичког кодекса је да се успостављањем и прихватањем стандарда професионалне етике носилаца јавнотужилачке функције у вршењу функције и приватном животу допринесе јачању владавине права и поверења јавности у јавно тужилаштво.

Имајући у виду да је јачање интегритета тужилаца од кључног значаја за поверење јавности у јавно тужилаштво, Државно веће тужилаца, у циљу успостављања етичких стандарда јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца, како у вршењу функције, тако у приватном животу, доноси овај кодекс.

Државно веће тужилаца посебно сматра да носиоци јавнотужилачке функције, поред

придржавања начела Етичког кодекса, приликом остваривања своје улоге треба да имају у виду и Смернице Уједињених нација о улози тужилаца усвојене на Осмом конгресу о превенцији злочина и третману преступника од 1990. године у Хавани, Куба, Препоруку Савета Европе (REC(2000)19) о улози јавног тужилаштва у кривичноправном систему, мишљење Консултативног већа европских тужилаца број 13(2018) о независности, одговорности и етици тужилаца, Декларацију из Бордоа од 2009. године, Повељу из Рима од 2014. године, Европско упутство о етици и понашању за јавне тужиоце Конференције Генералних државних тужилаца Европе од 31. маја 2005. године, Стандарде професионалне одговорности и декларацију основних дужности и права тужилаца Међународног удружења тужилаца.

II Етичка начела

1. Законитост

Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца дужан је да поступа у складу са Уставом, законом и прописом донетим на основу закона, потврђеним међународним уговором, општеприхваћеним правилима међународног права и праксом Европског суда за људска права.

2. Самосталност

Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца у вршењу својих овлашћења је самосталан.

Самосталност јавног тужиоца и заменика јавног тужиоца ограничена је само Уставом и законом.

3. Непристрасност

Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца дужан је да поступа непристрасно на основу слободне оцене доказа и правилне примене права, уз поштовање претпоставке невиности и права на правично суђење.

Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца дужан је да објективно поступа и доноси одлуке поштујући права свих учесника у поступку, без било каквих наклоности, предрасуда и дискриминације.

Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца дужан је да тражи изузеће од поступања у предметима, када му је познато постојање основа за изузеће, у складу са законом.

Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца дужан је да се уздржи од јавног изражавања политичких ставова и учествовања у јавним расправама политичког карактера, осим када се ради о питањима која се тичу јавног тужилаштва, владавине права и људских права.

Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца дужан је да се уздржи од присуствовања и учествовања у политичким скуповима и кампањама.

Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца може бити члан и учествовати у раду струковних или других организација које се баве заштитом професионалних интереса и предузимањем мера за очување самосталности у раду, у складу са законом.

4. Поштовање права

Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца дужан је да у свакој прилици поштује и штити људска права, слободе и људско достојанство, да поштује право на правично суђење, а посебно лични интегритет учесника у поступку и претпоставку невиности.

Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца дужан је да уважава и узме у обзир мишљења и оправдане интересе учесника у поступку и да их благовремено и потпуно информише о њиховим правима и обавезама.

Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца дужан је да поштује достојанство и уважава интересе оштећених и да им пружи одговарајућу заштиту, посебно водећи рачуна о спречавању секундарне виктимизације жртава кривичних дела.

5. Сразмерност

Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца дужан је да у свакој прилици поступа у јавном интересу, имајући притом у виду оправдане интересе појединца.

Сва ограничења појединачних слобода и приватности морају бити неопходна, адекватна и пропорционална сврси.

6. Одговорност и посвећеност

Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца дужан је да пре доношења одлуке предузме све потребне радње у поступку, у циљу прикупљања доказа, потпуног и тачног утврђивања чињеничног стања и правилне примене права.

Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца дужан је да процесне радње предузима ефикасно и ажурно, нарочито поштујући прописане рокове.

7. Професионални интегритет

Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца дужан је да стално усавршава своја теоријска и практична знања и вештине неопходне за вршење јавнотужилачке функције, прати измене националног законодавства и

релевантног међународног права, као и националну судску праксу и праксу Европског суда за људска права.

Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца има право и обавезу на стручно усавршавање у складу са законом и актом којим се уређује управа у јавним тужилаштвима.

Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца дужан је да поштује професионалну поверљивост и чува тајне податке које је сазнао у вршењу функције.

Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца дужан је да о сваком недозвољеном утицају на рад јавног тужилаштва обавести надлежне државне органе у складу са законом и другим прописима.

Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца не сме у приватне сврхе искоришћавати информације до којих је дошао у вршењу функције.

Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца дужан је да се уздржи од сваког понашања које би у јавности оправдано могло да створи утисак о коришћењу јавних овлашћења у приватне сврхе.

8. Лични интегритет

Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца дужан је да се у вршењу функције и у приватном животу уздржи од сваког понашања које би могло да наруши част и углед јавнотужилачке функције, као и поверење јавности у рад јавног тужилаштва.

Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца дужан је да се према учесницима у поступку опходи са уважавањем и поштовањем.

Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца дужан је да се према другом јавном тужиоцу и заменику јавног тужиоца, запосленима у јавном тужилаштву, припадницима осталих правосудних професија, полиције, безбедносних и других јавних служби, опходи с уважавањем и поштовањем.

Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца дужан је да својим одевањем не нарушава професионални и лични углед.

Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца дужан је да садржајем својих објава на друштвеним мрежама не нарушава професионални и лични углед и поверење грађана у јавно тужилаштво.

III. ОДГОВОРНОСТ ЗА КРШЕЊЕ ЕТИЧКОГ КОДЕКСА

Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца дужан је да се у свакој прилици придржава етичких начела прописаних овим кодексом.

У случају сумње да је дошло или би могло доћи до кршења одредаба Етичког кодекса, јавни тужилац и заменик јавног тужиоца може се обратити Етичком одбору Државног већа тужилаца за тумачење одредбе, савет или разјашњење.

Значајно кршење Етичког кодекса представља дисциплински прекршај.

Значајно кршење Етичког кодекса представља грубо непримерено понашање јавног тужиоца и заменика јавног тужиоца којим се крше етичка начела.

Државно веће тужилаца се стара о примени и поштовању Етичког кодекса.

IV. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Смернице за примену Етичких начела одштапане су у Прилогу 1. овог кодекса и чине његов саставни део.

Даном почетка примене овог кодекса престаје примена Етичког кодекса јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца Републике Србије („Службени гласник РС”, број 87/13).

Овај кодекс се примењује од осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

А број 95/21

У Београду, 23. априла 2021. године

ПРЕДСЕДНИК ДРЖАВНОГ ВЕЋА ТУЖИЛАЦА
Загорка Доловац, с.р.

Прилог 1.

СМЕРНИЦЕ ЗА ПРИМЕНУ
ЕТИЧКИХ НАЧЕЛА

1. Законитост

1) Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца приликом доношења сваке одлуке, а посебно оне којом се поступак окончава, треба да пажљиво размотри сва чињенична и правна питања у конкретном случају и одлуку донесе тек након што се увери у њену правилност и законитост.

2. Самосталност

1) Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца треба да у вршењу своје функције буде самосталан у односу на законодавну и извршну власт, средства јавног информисања, удружења грађана, политичке странке, привредна друштва, финансијске институције, јавне личности или друга лица, као и да врши функцију не допуштајући било какав непримерен утицај, наговарање, притисак или претњу, тако да јавност има јасну слику о непостојању таквих веза или утицаја.

2) Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца понаша се на дужности и ван ње на начин који одржава и унапређује поверење јавности и осталих учесника у поступку у његову самосталност, као и јавног тужилаштва у целини.

3) Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца може бити члан комисија, одбора и саветодавних тела које формирају извршна или законодавна власт у складу са Законом о јавном тужилаштву.

3. Непристрасност

1) Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца, у обављању своје функције, не сме речима или поступањем изражавати предрасуде или вршити дискриминацију према странама у поступку засноване на раси, полу, језику, верској, националној и етничкој припадности, друштвеном сталежу, инвалидитету, старосној доби, брачном и породичном статусу, сексуалном опредељењу, родном идентитету, социјалном и економском статусу и другим стварним, односно претпостављеним личним својствима.

2) Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца треба да се уздржи од давања изјава или коментара у јавности, због којих би се у предметима у којима поступа могао створити утисак пристрасности.

- 3) Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца треба да се уздржи од учествовања у јавној дебати ако то може да подрије поверење у његову непристрасност или да га изложи политичким нападима или да буде у нескладу са достојанством његове функције.
- 4) Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца може да учествује у грађанским, добротворним и верским активностима, под условом да те активности не угрожавају утисак непристрасности.
- 5) Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца неће давати новчане прилоге политичким странкама или кампањама.
- 6) Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца неће потписивати петиције политичке природе, осим по питањима која се директно тичу рада тужилаштва, независности правосуђа или фундаменталних аспеката спровођења правде.
- 7) Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца неће користити свој положај за прикупљање средстава и остваривање других погодности или користи у било које сврхе.
- 8) Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца у својим личним односима са припадницима правне професије избегава ситуације које би оправдано могле да изазову сумњу у његову непристрасност.
- 9) Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца и чланови његове уже породице неће тражити нити прихватати поклоне, позајмице и друге услуге и користи везане за поступање или пропуштање у обављању тужилачке функције, нити ће то свесно дозволити тужилачком особљу или другим који су под његовим надзором.

10) Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца у складу са прописима који регулишу дужност пријављивања поклона може примити симболичан поклон, награду или корист, под условом да се тај поклон, награда или корист не могу оправдано сматрати за покушај утицања на јавног тужиоца и заменика јавног тужиоца у обављању његове функције, или на други начин стварати утисак у јавности о његовој пристрасности.

11) Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца треба да затражи своје изузеће и ако се код јавности може створити сумња у његову непристрасност. Сумњу у непристрасност нарочито подстичу породичне, пословне, пријатељске, партнерске и сличне везе са странкама и њиховим заступницима.

4. Поштовање права

1) Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца поштује претпоставку невиности, тако да никада јавно не износи лично мишљење о кривичној одговорности лица против којих се води преткривични поступак, истрага или кривични поступак ван контекста кривичног поступка.

2) Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца треба да препозна и поштује различитости у друштву,

које се нарочито односе на расу, пол, језик, верску, националну, етничку припадност, друштвени staleж, инвалидитет, старосну доб, брачни и породични статус, сексуално опредељење, родни идентитет, социјални и економски статус, као и друга стварна, односно претпостављена лична својства.

3) Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца треба да се према свим особама с којима има професионалне контакте односи са једнаким поштовањем узимајући у обзир њихове посебне потребе и интересе.

6. Одговорност и посвећеност

1) Тужилачка функција у начелу има приоритет над свим осталим ангажовањима јавног тужиоца и заменика јавног тужиоца.

7. Професионални интегритет

1) Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца такође треба да прати мишљења Консултативног већа европских тужилаца (CCPE), Консултативног већа европских судија (CCJE), професионалне стандарде Међународног удружења тужилаца (IAP), препоруке Групе држава за борбу против корупције (GRECO) и друге релевантне међународне стандарде.

2) Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца не треба да даје било какав коментар у јавности или приватно, како у вези са предметима у којима поступа или у којима би могао поступати, тако ни у предметима другог тужиоца, уколико би то могло изазвати сумњу у његову непристрасност или би могло представљати непримерен утицај.

3) У вршењу своје дужности јавни тужилац и заменик јавног тужиоца може се консултовати о правним или фактичким питањима са другим носиоцима правосудних функција или запосленим у правосудним институцијама, као и са другим лицима која поседују релевантна стручна знања, водећи рачуна да тиме не угрози права и интересе учесника у поступку.

4) Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца, поред обавезе да не допусти сваки непримерен утицај на

свој рад, треба да такав утицај пријави и Поверенику за самосталност Државног већа тужилаца.

5) Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца треба да избегава и одбије контакте са трећим лицима када она траже да разговарају о предмету чије је решавање у току.

8. Лични интегритет

1) Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца треба да избегава сваки недоличан контакт са лицима за која има сазнања да се против њих води кривични поступак или су осуђена за тешка кривична дела.

2) Недоличним контактом јавног тужиоца и заменика јавног тужиоца не сматра се случајан сусрет са овим лицима, а посебно ако му је присуствовао већи број других лица.

3) Ако се јавни тужилац и заменик јавног тужиоца нађе на скупу на коме присуствују ова лица, треба да такав скуп напусти.

4) Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца треба да избегава да посећује места за која постоји сумња да су места одвијања криминалне активности или да их посећују лица која би могла бити укључена у криминалне активности.

5) Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца треба да избегава да предузима пословне активности и финансијске аранжмане који могу изазвати неповерење јавности у његов интегритет.

6) Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца не сме да користи нарочито груб или ниподаштавајући језик или говор мржње, даје дискриминаторске или мизогине изјаве, дискриминаторски поступа или да се непримено понаша, како у тужилаштву, тако и ван њега.

7) Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца не сме толерисати никакав облик сексуалног или другог узнемиравања, вређања достојанства, расизма, мизогиније или дискриминације или било какав облик неприхватљивог понашања на свом радном месту.

8) Изјаве и ставови јавног тужиоца и заменика јавног тужиоца дате на друштвеним мрежама сматрају се изјавама датим у јавности.

9) Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца води рачуна да потенцијално осетљиве информације о његовом приватном животу и кретању, које могу нарушити поверење у његов интегритет, не буду доступне широј јавности кроз друштвене мреже или на други начин.

10) Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца не сме на било који начин да учествује у активностима члана породице на прикупљању средстава у његовим пословним, политичким, грађанским и другим активностима.

11) Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца треба да упозори чланове своје породице да у својим пословним, финансијским и другим активностима не користе његово име и углед.

Ова публикација је припремљена уз финансијску подршку Европске уније и Савета Европе, кроз пројекат „Јачање независности и одговорности правосућа“. Ставови изражени у њој не представљају нужно званичне ставове Европске уније и Савета Европе.

Савет Европе је водећа организација за људска права на континенту. Обухвата 47 држава, укључујући све чланице Европске уније. Све државе чланице Савета Европе потписале су Европску конвенцију о људским правима, споразум чији је циљ заштита људских права, демократије и владавине права. Европски суд за људска права надгледа примену Конвенције у државама чланицама.

www.coe.int

Земље чланице Европске уније су одлучиле да удруже своја знања, ресурсе и судбине. Заједно су изградиле стабилно окружење, демократију и одрживи развој задржавајући културну разноликост, толеранцију и индивидуалне слободе. Европска унија је посвећена дељењу својих достигнућа и вредности са земљама и народима ван својих граница.

www.europa.eu

Финансирано
од стране Европске уније
и Савета Европе

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Имплементирано
од стране Савета Европе